

Sikkerhet for den unge bonden

For å sikre en god rekruttering til det norske landbruket, spiller velferdsordninger og gode inntektsmuligheter en sentral rolle. Hverdagen til dagens bønder består av usikkerhet og uforutsigbarhet, både økonomisk, og når det gjelder muligheten til å få fri og hjelp når det er nødvendig. I tillegg til disse punktene, er mulighet til avløsning helt nødvendig for at unge bønder skal tørre å ta over gårdsbruket som har gått i arv i mange generasjoner. Mye må skje for at akkurat de unge bøndene skal kunne tørre å satse på og ta over gården med enten kjøtt, melk, fjørfe, grønt, frukt eller korn. Staten har kommet med en stortingsmelding som på mange måter er veldig bra, men er det godt nok for den unge bonden?

I innspillet til jordbruksforhandlingene 2024 står velferdsordninger øverst på lista til Østfold Bondelag (ØBL) noe som også Østfold Bygdeungdomslag (ØBU) stiller seg sterkt bak. ØBU mener det er viktig å få gode utdanningsmuligheter med velferdsordninger på lik linje med vanlige arbeidere i samfunnet for at den unge bonden skal holde liv i bygda der du bor. Den nye bonden skal bidra med å holde liv i bygda, og derfor er det viktig at staten tar ansvar for at den unge bonden føler seg trygg rundt svangerskap, fødsel og sykdom både for bonden og barn. Det er også like viktig med ferie og fritid, da det i dag er både fysisk og psykisk tøft å være bonde! I dag så jobber bonden i følge Stortinget 1845 timer i ett årsverk, 1700 er vanlig for de aller fleste lønsmottakerne i Norge. Begrunnelse er at bonden har kort vei til arbeidsplassen, noe andre arbeidstakere også har, som for eksempel de som sitter på hjemmekontor. Stortinget vil også regne 20% i normeringsfaktor (effektiviseringskrav), dette gjør at på papiret så ser det ut som at bonden tjener mer enn den faktiske inntekta. Til sammen blir det 2200 timer i ett årsverk, 500 timer som tilsvarer 66,6 arbeidsdager mer enn normalen på 1700 timer! Hvordan skal den unge bonden ha mulighet til å ta fri i dette tøffe yrket? Bønder er like mye verdt som andre grupper i samfunnet og med det burde bonden ha fri en dag i uka og i tillegg fem ferieuker. Dette er viktig for at den unge bonden skal tørre å overta, samtidig ha ett liv utenfor gårds livet som er utrolig viktig når det tungt for veldig mange. Dette er grunner til at ØBU syntes det er på sin plass at velferdsordninger står øverst på lista til politikerne!

Det settes bare flere og flere krav og regler bønder må følge. For at gårdsbruka skal kunne følge disse reglene, fortsette med den gode jobben dem gjør, og den gode dyrevelferden bøndene har i fjøset, er det viktig med en økonomi som tillater dem det. I husdyrproduksjonene er det store behov for å modernisere hele driftsapparatet, noe som ØBL legger vekt på i innspillet til jordbruksforhandlingene: «det er viktig at investeringsvirkemidlene brukes til å øke dyrevelferden og bedre bondens arbeidsmiljø, for eksempel ved oppgradering av eksisterende fjøs». Investeringer som dette er omfattende, og det kan gjøre at den unge bonden ikke tørr eller har mulighet for å fortsette drifta av melkeproduksjonen. Allerede nå kan vi se utfordringer med at det ikke blir produsert nok norsk melk. Derfor er investeringsvirkemidler veldig viktig for den unge bonden å ha på plass, ikke bare for melkeprodusenter, men også andre produsenter for at Norge skal ha mest mulig selvforsyning.

Selvforsyning er ett stort tema i norsk landbruk, spesielt korn som (i) hvete. Norge trenger større beredskapslagring av korn, noe som ØBU mener bør ses nøye på. Mange kornprodusenter trenger en modernisering, utvidelse og investering av korntørker- og lager for at beredskapslagringa kan være hjemme på gårdene til bøndene. I dag finnes det et tilskudd som kan søkes om av personer under 35 år. ØBU stiller seg bak ØBL sitt forslag om at denne tilskuddsordninga for personer under 35 år økes til ett tak på 2,5 mill. kroner, da dette legger til rette for at den unge bonden kan satse på landbruket. ØBU mener også at beredskapslagring på gårdene er riktig både for hele landbruket og Norges beredskapslagring av korn.

Stortingsmelding 11 er en milepæl i norsk landbruk, sist stortingsmelding om opptrappings plan var i 1975. Mye ligger klart til forhandlinger, men stortingsmeldinga er ikke gjennomført godt nok til å ha god rekrutering i næringa. Østfold Bygdeungdomslag mener at den unge bonden trenger gode vedtak på å sikre gode velferdsordninger og inntektsmuligheter for å videreføre den gode matproduksjonen, dyrevelferden og ikke minst landbruk over hele landet!

Av Henrik Hoel Hervig

Bygdepolitisk nestleder v/ Østfold Bygdeungdomslag

